

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—

— Hirdetések díjazásában szerint. —

A szocializmus és a kereszténység.*)

Irta: Földes Géza.

Válságos időket élünk . . . A társadalmi élet talaja inog, forrongás észlelhető mindenfelé a föld kerekén. Olyanforma ez a forrongás, mint a mélységeknél azon titokzatos zúgása, amely a kitörésre készülő vulkán szörnyűséges tombolását szokta megelőzni. Az egész Európa egy óriási tűzhelyhez hasonlít, amelyen az izzó parázs hamuval van betakarva. Vajjon mi lehet az oka, hogy a Béke nemtőjének a keserű Halállal vívódva kell várakoznia a közeledő világrómlás pusztító géniuszára? . . .

Mi lehet az oka?! . . . a közeledő veszedelem nem a különböző népfajoknak és nemzeteknek egymás elleni tusakodása, nem a különféle hitbéli meggyőződés összeütközése, hanem mindezeknél kisebb tartalmú nemességel bíró okok miatt keletkező rettentő népkavarodás lenne, amely nem felsőbb eszmékért, hanem anyagi igazságért folyandó küzdelem volna a szegény és a gazdag, a nyomor és a bőség között.

Hogyan lehet ezt megelőzni? Csakis úgy, ha a nyomorban sanyilódó milliók segítségére sietnénk s emberesebb állapotokat teremtenénk számukra. A szabadulás módján mársok elme gondolkozik, törli a fejét, sőt elsősorban maguk az elnyomott milliók kezdték e felől gondolkodni s a gondolat nyomában rögtön ott volt a szervezkedés eszelekedete.

Különféle irányzatok keletkeztek, amelyek ezzel a közös problémával foglalkoznak. Azok az irányzatok, amelyek a néptömegeknek szervezetszerű belevonásával, a társadalmi élet változásának keresztülvételéhez gyakorlati előkészületeket tesznek, szocializmus néven jöhetnek.

A mielőtt felolvasásomnak ezen tulajdonképpeni tárgyával foglalkoznám, keresni fogom azokat az okokat, amelyek a nagy társadalmi kérdést világra szülték, — kapcsolatban egy kis világtörténelmi áttekintéssel.

— Az Isten világot teremtett s a világnak „Föld” nevű csillagára eszes lenyeket helyezett. Ezeket a pokoli szellem elbukttatta s az erkölcs és tükély magaslatáról lebukó ember a bűn és a nyomor prédájává lett. Az emberiség történelmének alaphangját az első nagy világcsapás óta örökös fegyverzörgés, testvérviszály és halálhörgés adják meg. A világtörténelme egy emelkedetebb gondolkodású ember előtt nem egyéb, mint örökös fondorkodások és testvérgyilkosságok láncolata. Faji vagy egyéni érdekből vagy tisztán bosszúvágyból faj faj ellen, ember ember ellen hadakozott s a megrázóbb

történelmi események rugója is faji vagy egyéni önzés volt.

A mikor aztán ezredek multával az elhomályosult emberi értelem újlag tisztulni kezdett, gondolkodóba estek a népek milliói és ezek a kérdések nyomultak előtérbe az elmékben: Mivel ember és ember között nincs különbség, van-e értelme annak, hogy én hatalmasabbnak engedelmes érdekeszköze legyek? Nem azzal a joggal élvezhetem-e én is a föld javait, mint akárki más? Nem tarthatok-e számat, — ha munkás, földműves vagy iparos vagyok, — ugyanolyan közmegebecsülésre, mint más? S vajjon a több ember érvényesülése, nem sokkalta jogosultabb-e, mint az egy — emberé? — És a felébredt ember egy katasztrófális forradalommal akarta keresztülvinni a világ átformálódását, de ez csak így — pósta fordultával — nem sikerülhetett egészen. De az impulzus meg volt adva s az eszmét többé nem lehetett elfojtani s a jelszó, amely jogot és kenyeret követel, ma már elementáris jajjá növekedett. Az emberségének öntudatában lévő, de anyagilag szegény, társadalmilag megvetett ember keserűséggel látja a szegényletes állapotokat: — a pompás palotákba heremódra henylő gazdagokat, — a szertelen kegydíjakkal ellátott nagyurakat, — a mindent megemésztő rettentés molochoat: a militarizmust, — a modern korban is pöffleszkedni akaró imperátorokat, akik a parlamenteket minden úton-módon befolyásolni óhajják. — s végre ezekkel szemben a saját tengődő, ayomorult, gonosz helyzetüket, a fizikai munka kicsinyes megbecsülését, az ember testi-erejének olesó pénzen való aljas, erkölestelen kiaknázását.

Bizony! borzasztók a mai társadalmi állapotok. A munkás sok, a munka kevés. De mivel munkaerő bőven áll rendelkezésre, alacsony napszámért is kénytelen halálra dolgozni magát az a szegény ember. A mellett aztán a nagy ar társadalom gögös; indoklatlan dölyfében lenézi a munka emberét, az aki mint bürokrata, valóságos rabszolgágra itélte, egy elzárt írószobában, vagy büzhödő levegőjű iskolában rogotolja életét. Holott a mai, modern kultúra alapja éppen a természeti munka; a földművelés és az ipar!

Csuda-e aztán, ha lelketlen izgatók, mely zsebü zsidók, akik részvétet tanusítani látszanak a nyomorgó nép iránt, könnyűszerrel kiszákmányolják a jóhiszemű embereket? Csuda-e, ha — mindenben bizalmát vesztve — milliónyi sziv dobban össze és milliónyi kéz szorú ökölbe az urak ellen, az állam ellen és minden ellen, a mi szent?! Csuda-e, ha a szocialdemokrácia vérpiros zászlói vésztlólan lobognak mindenfelé?!

Egyben térjünk is a szocialdemok-

rációra. Hát mit is akarnak a világpolgárság proletárjai? — Egy új világot, amelyben mindenki egyenlő; ehhez képest a hasznahajtó földnek egyenlő felosztását, a család intézményének megszüntetését, tehát az u. n. szabadszerelmet. S mivel terveik megvalósításában útjukban áll a vallásérköles és a nemzeti különválás, leakarják dönteni az Istennek emelt oltárokat s kiítani az emberi szivekből a „haza” és „nemzet” eszményei iránti hódolatos lelkesedést s az ily módon támadt lelki ürességet az általános emberi eszme megneveltetésével pótolni. Ellenségei továbbá a tőke uralkomának és a militarizmusnak. — S hogyan akarják terveiket keresztülvinni? Oh, az rettenetes! Egy borzasztó, lelketlen, vad forradalommal, amely százezrek, sőt milliók életét követelne el; amely elsodorna frónt és oltárt, elvesztené az uralkodókat és a papokat s a pénznek és vagyonnak minden birtoklóját. — Hogy minő kegyetlen elkeseredést ápol és táplál a szocialdemokrácia hívoiben, fogalmat ad arról a következő szocialista versből vett idézet:

„Futnának tőlünk, mint mezőn a nyúl (t. i. az urak) S vadászunk rájuk igrálmatlanul.”

Ime, az általuk készítettett jövőendő bevezetése milyen rémületben szinben tűnik fel szocialdemokratikus világitás mellett! . . .

Nem szabad e fölött mosolyognunk s kevésbé vennünk a dolgot, mert tény az, hogyha a közép és felsőbb társadalmi — osztályok nem lesznek képesek egy kis önállózatra s részvetre az elnyomott milliók iránt, könnyen megbánhatják késő ebredésüket, ha a szörnyü népiélet, — mint egy mérleg és kendőnélküli Juszticia — szolgáltat igazságot! . . . Bizony mondom, hogy akkor jajjá fog válni a kacaj s kiinná torzul az uri arcok mosolygása! . . . Dies irae, dies illa . . . a haragnak, a bosszuállásnak rettentés napjai lennének azok! Sem jó, sem nemes kebel nem remélhetne ám egy szemernyi kíméletet sem azoktól az elkeseredett emberektől, a kiknek lelkiálóját Shakespeare eme szavával jellemezhetnők: „Nincs bűn előttem más, csak aki gazdag!”

Ha már a szocialdemokráciával foglalkozunk, vessünk számat azzal is, hogy kik lehetnek annak értelmi-vezetői? — Hazánkban egy csomó, ingyenélő zsidó meg egy néhány fajgyűlölő magyar, a kik — Lichtenstein herceg szerint — a szocializmust sem tekintik egyébnek, mint hasznos üzletnek, könnyen kamatozó tőkének. Bokányi Dezső pl. aki azelőtt kőműves legény volt, úgy megszede magát a szocializmusból, hogy vagy 3—4 palotát épített magának országunk fővárosában. (Maga a német Bebel is óriási vagyonra tett szert ha-

*) Az Erd. Róm. Kath. Tanítóegyesületek szövetségének jul. 17-iki közgyűlésén tartott felolvasás.

zájában!) De nemcsak efféle alakok a szociálisták vezetői Magyarországon. E csak a vezérkar. Iskolákat végzett, de állás nélküli emberek, félbemaradt jogászok és filozófusok, a kik már a kapálásra nem hajlandók, szegődnek ezen veszedelmes irányzat szolgálatába s ezek a szociáldemokrácia kortesei. Azért, — hogy menten leszögezzük a dolgot, — a parlamentnek és a magas kormányának elsődrendű kötelessége: vagy a középiskolák számát esőkkenteni s az ipari és kereskedelmi szakiskolákat meggyarapítani.*) vagy pedig más uton-módon az ifjúság figyelmét a szellemi pályáktól célszerűbb irányba terelni.

A mielőtt másra térnék át, még csak egyet a szociáldemokráciáról! Hogyan lehetséges az, gondolják némelyek, hogy a józan gondolkodású, vallásos alföldi nép felül a hitromboló kozmopoliták csábításának? Elárulom és leleplezem tehát aljas, szemfogató haremmodorukat. Hát csak úgy, hogy az a véresszájú demokrata „nyelvtárs,” aki a fővárosban hitet és hazát káromolva emleget, nyganz az agitator az Alföld vidékein Jézus Krisztus és a boldogs. Szűz Mária nevében beszél a hitbuzgó népnek. (Petraszevich.) Izzelítől legyen elég ennyi a szociáldemokratáknak minősíthetetlen taktikájukból!

És most — értekezésem címéhez híven — áttérek az Egyház szociális szereplésére is. A keresztény-szociálistákról fogok szólni. — Azt hiszem, nem álltok valótlanúságot, a midőn ezt az irányzatot az Anyaszentegyház gyermekének nevezem. Mert hiszen — legalább szerintem a keresztény szociálisták nem egyéb, mint gyakorlati kereszténység. Ezt a gondolatot a következőleg okadatomolom.

(Vége köv.)

Glosszák. A legkiválóbbaknak az uralomra való joga és hivatottsága — az imperiálisták.

A gyengék uralma — a despotizmus.

A demokrácia és a szabadság annyiban jogosult és helyes, amennyiben lehetővé teszi, hogy a társadalom irányítását ne a gyengék, hanem a legkiválóbbak vegyék kezükbe.

Elvetendő azonban a szabadság s a demokrácia, ha népuralmat értünk alatta. Ez az elképzelhető legnagyobb ellenmondás. Mert hiszen uralkodni annyit tesz, mint kormányozni, vezetni, irányítani. Kit? A népet. De lehet-e az, akit vezetnek, egyszersmind vezető is? Ha a népnek irányításra van szüksége, ez azt jelenti, hogy nem képes saját magát irányítani.

A demokrácia s a szabadság jogosult és helyes mint az uralom ellenőrzője. Erre az ellenőrzésre szükség van. A népnek az ellenőrzési joga azonban még nem népuralom.

A népuralom éppen azért vetendő el, mert korlátlan, felelősség nélkül való s nem lehet olyan hatalmi tényező képzelni, a mely a nép uralmát ellenőrizhetné.

Ha a népuralom elvét deklaráljuk, a nép lassankint érezni kezdi, hogy ő korlátlan ur, hogy mindent megtehet, amit csak akar és hogy semmi sem olyan könnyű neki, mint lerázni a válláról a vezetőit. És le is rázza őket.

És akkor előáll a tömegek zsarnoksága s ez pusztítóbb, rettenetesebb és végzetesebb minden idők deszpotáinak uralmánál.

Gyárfás Elemér.

*) Ez ugyan hiába való addig, amíg az ipart és kereskedelmet meg nem teremjük. Szerk.

A „Kath. Népszövetség” érdekében.*)

Mozgalmas korunk mindinkább kihívja és igénybe veszi tehetségeinket, szaporítja munkánkat. Mintha a „lenni vagy nem lenni” kérdése volna a jelszó: úgy fut, foly, úgy nyúzó, fárad és küzd minden tenyező, minden réteg és osztály, minden állás és egyed a társadalomban, mint egy felbolygatott hangyabolyban.

S im okozza az elnek és elemek e forradalmát? Azt mondják, s már hazarészünkben nálunk is tapasztalni kezdjük, hogy ez az úgynevezett szociálisták.

Mi ezt kevésbé ismertük s vajha ma se kellene vele foglalkoznunk! Bár ne is kellene ismernünk ez irányzatot, e minden eddigi rendszert fenyegető, minden eddigi jogállapotot és társadalmi helyzetet felforgatni törekvő szörnyet, melyet szociál-demokráciának neveznek!

Azonban e feltalálódó irányzattal, e társadalmi mozgalommal, melynek célja az eddigi társadalmi rend felforgatása, e hőbortos falanszterrel, mely minden eddigi társadalmi rendszer ellen irányul, — bármily képtelenek és utópikusok is annak alapelvei, — mondjuk — álmai és légvárai, — ezzel nekünk néptanítóknak is foglalkoznunk kell, annál inkább, mert lábait épen azon néptömegek közt akarja megvetni, ábrándjait és ámitásait azon nép lelkebe akarja beszűrenkeltetni, melynek alapnevelését mi adjuk, melynek gondolkodását mi irányítjuk, cselekvéseit mi moderáljuk, szenvedélyeit mi szelidítjük, erkölcsüket mi nemestítjük. Nekünk néparatóknak és tanítóknak e társadalmi mozgalommal, a rosszhiszemű szociálistákkal, „mely mindent, amit eddig vallásban üdvösnök, tudományban igaznak, közigazgatásban jogosultnak, közigazdaságban igazságosnak, társadalomban jónak tapasztaltunk, felforgat; de helyettük biztosabbat és jobbat semmit sem állít”: számolnunk s épen népünk és kipróbált társadalmunk érdekében állást kell foglalnunk s ellene minden erőnkkel védekeznünk.

Állásbeli köteleinkkel mellett így szaporodnak hivatásbeli teendőink. Már nemcsak az iskolában, hanem künn az élet iskolájában is feladatok, teendők és szerep várnak ránk. Már nemcsak néptanítók, hanem népezérek is vagyunk a népnek ámitói és megrontói ellen.

Nem akarok e rövid megnyitó rendjén a szociálisták elveivel s ezeknek bírálatával tüzetesen foglalkozni; megtehetjük és teszük azt ma igen sokan a napi és időszaki sajtóban, röpiratokban, státusbölcseleti, közigazdasági és más szempontú munkákban; vitatják magasabb és alsóbb katedrákon, iskolai programokban, sőt gyűlésünk tárgyszorozata szerint felolvasást fog tartani „A szociálisták és kereszténység” c. alatt e tárgyról Földes Zoltán derék tagtársunk.

Igen tisztelt Közgyűlés! Én is kissé tanulmányoztam vala e kerkérdést, a szociálisták s az annak részéről fenyegető veszélyeket és bajokat, különös tekintettel ama veszélyek megelőzésére és elhárítására, valamint a netalán már is érezhető bajok orvoslására, amennyiben e védő és mentő feladatra a tanító s így a mi szövetségünk is vállalkozhatnék, vagy közreműködhetnék.

A különféle véleményekből és nézetekből azt látom, hogy a magyar társadalom a szociáldemokrácia elleni védekezésre nincs eléggé előkészítve; sőt egyedül maga a társadalom a sikeresebb védelemre nem is képes — a törvényhozás, az állam kormány s a polgári és egyházi főhatóságok tervszerű és intézvényes támogatása nélkül.

*) Imets F. Jákó apátkanonok megnyitó beszéde, az erdélyi róm. kath. tanító-egyesület Szövetségének Csiksomlyón júl. 17-én tartott közgyűlésén.

Azonban addig is, míg e felülről jövő intézkedések bekövetkeznek, résen kell állanunk, össze kell tartanunk és sorakoznunk kell egy tekintélyes, egy hatalmas szervezetbe, mely bizvást abban megbirkózik az ellenséggel s tagjait is egyöntetűen irányítja és támogatja a küzdelemben; azonkívül pedig jogvédelemben is részesíti.

Ilyen szervezettel pedig mi már is bírunk, csak bele kell illeszkednünk. Ez pedig nem más, mint a Katholikus Népszövetség, melynek községenkénti megalakítása céljából a közelebbi napokban gr. Majláth Gusztáv Károly püspök urunk ő kegyelmessége rendeletet is adott ki.

András Péter a Közművelődés 20. száma vezérlőcikkében lelkesedéssel és helyes felfogással tárgyalja a kath. népszövetség eszméjét, s oda konkludál, hogy a Kath. Népszövetség lesz hivatva, katolikus (én hozzá teszem; és szociális) ügyeink megvédésére. „Mindenki kezébe veheti — ugymond — az ügyet: utbaigazítást ad „A kath. egyesületek országos szövetségének igazgatósága.” (Budapest, Szentkirály-utca 28. sz.)

Tisztelt Közgyűlés! Jelen viszonyok között én is első sorban a kath. népszövetségben fálalom és látom a védelem legcélszerűbb módját s azért annak felkarolását melegen és minden módon ajánlom. Legyen minden kath. ember a népszövetségnek tagjává s ez esetben oly táborra fogunk alakulni, melynek zászlaja alatt és erejével minden szellemi és anyagi érdekeinket megfogjuk védelmezni és diadalra fogjuk juttatni tudni.

De hogyan és miképen? megtudjuk ezt a Magyarországi kath. egyesületek országos szövetsége által f. évi január 1-én kibocsátott s általunk e napokban a t. közgyűlés minden tagjának kezébe juttatandó ily című füzetekből: „Felhívás a Katholikus Népszövetség szervezésére.” E füzet első cikke a kath. népszövetséget ismerteti s a cikk végén így szól: „A szociáldemokraták a bűn támogatásában is egyek és a végletekig elszántak. A zsidóság saját érdekeit nézi és bámulatos összetartással védi fajának meg bűneit is. A szabaddóművéség a gonosz terveihez való hűtlenséget halálra méltónak veszi. Az anarchista a gyilkosságig megy elveinek diadaláért. Csak a katolikus ember ne tudna a legszentebb és legalkalmasabb elveket egyesíteni, lelkesedni és önzetlenül cselekedni!” Jelentünk ki t. közgyűlés! hogy tudunk, akarunk és fogunk szövetkezni. Beállunk e szentszövetségbe, a kath. népszövetségbe s állásbeli köteleseinket hiv teljesítése mellett a szövetség közös utasításait s szigorú parancsokat vesszük és a megjelölt irányban minden befolyásunkat és erőnket becsületesen érvényesítjük.

A füzet 2-ik cikkéből megtanuljuk: hogyan alakul meg a kath. népszövetség. 3-ik cikkéből látjuk, hogy mit kap 1 korona tagsági díja fejében a népszövetség tagja. Végül a 4-ik cikk kioktat arra, hogy mit tegyünk?

Uram tisztelt szövetségi közgyűlés!

Hozzuk meg még ezt az egy áldozatot, hogy fejenkint álljunk be ezen második szövetségbe s igyekezzünk a kath. népszövetséget hatáskörünkben és papjaink közreműködésével hatáskörünkben szervezni s akkor teljesítettük nagy részét azon vallásos és hazafias kötelességeinknek, melyeket tőlünk úgyis mint néptanítóktól, úgyis mint népszövetségtől és népvédőtől az úgy rendkívüli fontossága, szentsége és saját hivatásunk nemes felfogása megkíván.*)

*) Megjegyezzük, hogy értesülésünk szerint a közgyűlés a megnyitót lelkesedéssel fogadta s az indítványt teljes egyetelmiséggel határozattá emelte. Szerk.

Hitoktatás.

— Irta: Pintér János. —

A közelmúltban egy füzetet olvastam melynek a címe „Katekizmus-ügy” és ezt felvilágosítás céljából Pokorny dr. az országos katekizmus-bizottság előadója írta. Ebből a füzetből tudtam meg tüzesebben azt is, hogy az egységes katekizmus hányadán vagyunk. Mindenesetre egy ilyen katekizmusra égető a szükség — már csak azért is, hogy a jövőben minden hitoktató nagyobb mértékben tudja magát irányítani és ne legyünk kényszerítve annyiféle auktort használni, a hányadán vagyunk.

Szerintem az volna a leghelyesebb, hogy az új katekizmus legyen rövid, szabatos és a mai viszonyoknak teljesen megfelelő.

Az eddigi katekizmusoknak az a legnagyobb hibájuk, hogy igen terjedelmesek voltak. Szinte lehetetlenség volt az anyagot (ide értve minden iskolát, sőt a középiskolát is) tökéletesen feldolgozni. Nézetem szerint az iskola nem arra való, hogy teológusokat neveljünk, hanem buzgó és hitű katolikusokat. Az egységes katekizmus sok hiányt fog ugyan pótolni, de bizonyára ez se lesz ám olyan mű, amelyet mindenütt egyforma eredménnyel lehetne feldolgozni. Ilyen művet írni talán lehetetlenség. És mi ennek az oka? Nem más, mint az egyes iskolák osztatlan volta. Osztott iskolákban bizonyára eelt érünk az egységes katekizmusra, mert hiszen ez a törekvésünk, de az osztatlanban, ha nem család — azt hiszem soha. Mi, kik évek óta abban a helyzetben vagyunk, hogy osztatlan iskolákban tanítunk, az egységes új katekizmust is csak zsinormértékűl, illetve iránytűül fogjuk használni. Ez is valami. Legalább ezentúl nem esztünk-botlunk annyit.

A régi kétkedés az a definíciók is hibásak. Annyira nehézkesek, hogy azokat sok helyütt a felüőttek se értik meg. Tehát éppen azért a rövidség mellett még arra is kell szorítkozni, hogy a meghatározások az új katekizmusban szabatosak legyenek. Mindenekelőtt a világosság mert a kétértelmű kérdések zavart okozhatnak, mint számtalan esetben okoztak is. Pl. az Egri katekizmusban mennyire helytelen ez a kérdés is: Mi vagy te? Megtörtént, hogy a tanuló ezt felelte rá: Én Papp Romulusz vagyok; nem pedig azt, hogy „Én Isten kegyelméből keresztény katolikus vagyok.”

Nagy sűny helyezendő a stílusra is. Ma már nem írhatunk olyan irányban, mint írtak — tesszem — Pázmány bíboros idejében. Ami akkor helyes kifejezés volt, az ma talán kevésbé jó. Mint pl. ez a szó is „eredendő-bűn”, ahelyett, hogy „eredeti-bűn.” Csekő Gábor kanonok úr harcolt az „eredendő” fogalom mellett — hivatkozva Pázmányra, hogy ő is így használta. Akkor helyes volt, de most nem az, amennyiben az „eredendő” kifejezés a mai grammatikai értelemben jövőt jelent és nem múltat. Mi pedig a múltat akarjuk jelezni és nem az ismeretlen jövőt. Az „eredeti-bűn” kifejezést fogadta el Pokorny dr. is és vele együtt az országos katekizmus-bizottság. Különben lényegében egy mindakettő. Azért felesleges itten minden vitatkozás. Így vagyunk pl. a módszerekkel is, hogy melyik a jobb: az induktív, vagy pedig deduktív módszer-e? Mindakettő jó, a fő az, hogy a módszer kezelője legyen képzett, szorgalmas és tüzetes. Ez esetben az eredmény bizonyos.

En az elmondottakon kívül részemről nagyon óhajtanám, hogy az új végleges, egységes katekizmusba ne vegyünk be annyit sok ima formulát, mint a régiiben van. Mert kétség-

telen, hogy mindörökké a legszebb és a legmagasztosabb imák maradnak: a Miatyánk, az Üdvözlét, a Hiszekegy, a Tízparancsolat, az Ótparancsolat és a déli-harangszói (Angelus Domini) imádságok. Kár más imák betanításával a tanulókat megterhelni. Ugyis elfelejtik azokat. Pl. évek előtt és után van-e szebb ima a Miatyánk-nál? Este lefekvéskor és reggel felkeléskor a Miatyánk, Üdvözlét és a Hiszekegy-nél? Munka előtt és után elég egy-egy buzgó fohász. Harangszókor az Angelus Domini. Ha pedig a szülőkért, betegekért, halottakért, jövőkéért stb. akarunk imádkozni, szinten ott vannak a már fent említett szép imák egyike vagy másika. Lehet, hogy e nézetemmel egyedül állok, de én ezt tartom a leghelyesebbnek, mert engem erre a szorgos tapasztalat tanított meg.

Az egységes-katekizmust illetőleg még mindig vannak pro és ontra kvélemények. Különösen Csekő Gábor egri kanonok és Pokorny Emmánul dr. fővárosi hittanár urak állnak egymással szemben, harcolva egyik az Egri-katekizmus, a másik meg az Esztergomi-katekizmus mellett.

Csekő azt mondja röpiratában, 1. hogy az új katekizmuson nem szabad bizonyos körülmények között nagyobb változtatást tenni, 2. hogy a megtörtént átdolgozás annyira elhagyta volna a Deharbe-től jól megvetett alapot, hogy már nem lehet ráismerni, 3. hogy az átdolgozott katekizmus ilyen formában káros lehet az ifjúságra. Pokorny dr. válaszol Csekő röpiratára és kimutatja, hogy az országos katekizmus-bizottság helyes mederben mozog és arra törekszik, hogy minden kényes igényt kielégíthessen, kimutatja azt is, hogy Csekő téved, amennyiben úgy az Egri-katekizmusnak, mint az Esztergomi-katekizmusnak nem más az ősi forrása, mint a Deharbe-fele német katekizmus.

Nekünk mindegy akarmelyiket fogadja is el az országos katekizmus-bizottság, a fő az, hogy valahára kapjunk egy jó egységes munkát. A sok meddő vitaközásnál többet ér a tett, már szeretném látni, olvasni és tanulmányozni a véglegesen megállapított új tankönyvet.

Éppen azért mi hitoktatók örömmel üdvözljük az országos katekizmus-bizottságot, különösen annak fejt gr. Majláth Gusztáv Erdély érdemes és buzgó püspökét, szálljon rájuk áldás, hogy fáradságukat mielőbb siker és babér koszorúzza. Az új katekizmusból legalább tudni fogjuk, hogy mihez tartunk magunkat és mely körben mozogva haladjunk előre kitűzött nemes célunk felé. Adja Isten!

A moloch.

(Folytatás.)

Az alkohol moloch nem kimél senkit, minden korú embert szeret áldozatul ejteni, de főleg kedvteléssel hálózza be a fiatalságot. Földmívelés falusi legényeink tetemes része valóságos rabjai. Még atyjukat is meglopják igen sokan, csakhogy kárhózasos ivási szenvedélyüket kielégíthessék. Szegény szerencsétlenek azt gondolják, hogy nem is vasárnap, nem is ünnep, nem is búcsu, nem is vásár, nem is mulatság, ha jól le nem isszák magukat és nem duhajkodnak, nem verekednek.

A mesterlegények a test pihentetése, a lélek felüdítése helyett a bűzhödöt levegőjű ronda koresmákat, vendéglőket töltik meg, pazarolják el heti keserves keresményüket és aztán hétfőn ködfátyolos, mámoros fővel szidják az úrat, a vagyonosokat, hogy azoknak miért van vagyonuk, nekik miért nincs, addig nem nyugosznak, míg fel nem osztják a gazdagok vagyonát.

A tanuló fiatalság is nagy mértékben hódol az alkoholnak, úgy eseng utána, mint escesemő anyai tej után. Nohát nem kell nagyon erőlködni, hisz szerencsétlen társadalmunk az alkoholra van berendezve. Városi helyen minden tizedik háznál mérk az alkohol mérget, hol egyik, hol másik alakban, falun sincs hiány benne.

Szegény fiatal belebotlik, elesik s azt képzelet most kezd emberszámba vettetni.

Azután halad a lejtőn, hanyatlik rohamosan a tanulásban és ha a szülők, a nevelők nem veszik idejében észre, csakhamar elől a lelki és testi rom.

B. tekintélyes nagyközsegekben F. tekintélyes és vagyonos atya nagy megdöbbenéssel vette észre, hogy jó reményű V. gim. osztályos fia esenevészedik testében, romlik lelkében, hanyatlik rohamosan tanulásában. Mit tegyen? Mihez fogjon? Mily eszközt használjon, hogy szeretett fiát az örvénybe vezető útról visszarántsa? Milyen gondolkodott, tépelődött. Esmél és reá jön, hogy ő is hibás, mert az a gyerek tőle is látta a példát, habár nagyon mértékletesen ő is idogálta a fiú előtt, köstölgatta úgy némelykor a bort, a sört s talán a fiát is megkínálta. Igaz, hogy csak keveset nyújtott neki, de ő később többet meg többet kívánt. Ha keveset is, de többször iszik s mellette cigarettázik, azt is tőle, az apától tanulta el. Ime itt az ok! Segítsünk a bajon, tüntessük el az okot, hogy megszűnjék az okozat!

Előhívja romlásnak indult fiát és így szölt hozzá: Fiam, te ma holnap egy semmirekellő, haszontalan gyerek leszel. Nyomára jöttem, hogy te részegeskedni kezdetél, cigarettázol, ennek következtében úgy nézel ki, mintha valami gonosz minden éjjel a falhoz verne. Oda a tanulási képesség és kedv! A szekunda meredez rád. Ez így nem mehet! Tudod mi? Ime én itt előttem, edes anyád és testvéreid előtt ezennel ünnepélyesen fogadalmat teszek, hogy addig, míg te nem végzed tanulmányaidat, sem nem iszom szeszes italt semmi alakban, sem nem szivarozom. Állj elő! Te is tégy fogadalmat, hogy mindaddig, míg tanulmányaidat nem végzed, te sem iszol semmi alakban szeszes italt, sem nem szivarozol!

Jó, edes atyám! Fogadom és igérem!

Az atya is, fia is szavuknak állottak. tisztán megtartották és tartják fogadalmukat és a böles atya jeles tanuló fiának szemléletében örvendezik. Áldják az abstínes állapot kibeszélhetetlen előnyét. Áldás, megelégedés honol a családban. A szintén abstínes anya örömkönyvek között legelteti szemét abstínes ferjén és abstínes fiú- és leány-gyermekein, kik angyali lelkülettel áldják az Urat a nap minden szakában.

Ezt én nem költöttem, személyesen gyönyörködtem ezen valódi kath. családban. Hízlelés nem vezet, mert távol vagyok és a lelki érdeken kívül semmi más érdek engem nem befolyásol.

Atyák, ha jó fiakat akartok nevelni s bennük gyönyörködni, adjatok jó példát fiaitoknak, jelezétek és menjete a boldogság felé vezető úton gyermekeitek előtt!

Legbiztosabb a fiatalságra, hogyha 20 éves koráig a teljes abstínes egyedül biztos álláspontjára helyezkedik. Dr. Halász abstínes orvos szerint már egy pohárka bor elég arra, hogy a nevedő fiatal főképpen képtelen legyen arra, hogy a mértékletesség határát maga számára megállapíthassa.

Füatal, tapasztalatlan növendékek voltunk. Valami nem jó szellem ingerelt arra, hogy nagy

előszóval menjünk Emmausz-fele nyári mulató hely felé.

Egy párszor oda loptuk magunkat. Mind nagyon mértékletesek voltunk, keveset használtunk a gombák által megerjedett hegylevéből, mert sem pénzünk, sem időnk nem volt, de azért harmincnek közül három-négy földrészeg volt, midőn hazakerestünk. Gyenge volt a természetük. Ők sem ittak valószínűleg többet, mint mi, de hát nekik a kevés is sok volt és nagyon megártott, beteges is lettek szegények. Isten nyugtassa — úgy tudom, — hogy azok már ott hagyták időnap előtt ezen alkoholos világot.

Egy megrendítő alkohol áldozatját írja le az „Ország” című lap 1906. júl. 15-ki számában.

„Széttépték a kutyák. Borzalmas szerencsétlenségről ad hírt aradi tudósítónk. Nagybarád községben a minap odavaló 60 éves polgár, a ki különben iszakosságáról volt híres, ittas állapotban ment ki egyik ismerősehez Venter líhez, a ki a város határában lakik. Útközben azonban elesett s nem bír felkelni. Reggelre csak szétzaggatott testét találták meg. A házőrző ebek a felismerhetetlenségig összemarcogták.” Ime hová jut az ember! Ezen egy eset elegendő kellene legyen arra, hogy mindazoknak, kik erről tudomást vesznek, elmenjen kedvük az alkoholtól. Mennyi ily áldozat van minden vidéken. Teljesen igaz van a tudós Bungenak, ki azt állítja, hogy az összes háborúk és járványok nem pusztítanak el annyi embert, mint az alkohol moloch.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

H I R E K.

— **Kegyelmes Főpásztorunk** az egész elmúlt héten át hülés következtében gyengélkedett. A hét végén — mindnyájunk örömeire — az orvos jelentése szerint állapotában örvendetes javulás állott be, a láz esökkent, s előreláthatólag rövid időn belül meg is szünik, — általános közérzet jó. Mindazonáltal feltétlen nyugalomra van szüksége, tartózkodnia kell a szellemi munkától és főleg a beszédeltől.

— **A kegyesrendiek reformja.** A kegyes-tanítórend, miként már írtuk, július 5—11-ig tartotta káptalani nagygyűlését Püspök urunk önműtsága, mint pápai meghatalmazott elnöksége alatt. A magyar piaristák százhetven esztendő történetében első eset, hogy pápai meghatalmazott elnököl a rend nagygyűlésén. A nagygyűlés mindenképp a Rómával való egyesülés ügyében határozott s ezt elfogadta. Az életbeléptetendő reform ügyében azonban a legközelebbi káptalan fog határozni. Addig elkészülnek azok a pontozatok és megállapodások az állammal és a püspöki karral, melyek a volt autonóm rend állami és egyházi ügyeit és viszonyait szabályozzák.

— **A „Tulipánkert-Szövetség”** budapesti központja városunkban a nyár folyamán nagyobb szabású népiünnepélyt óhajt rendezni, melynek érdekében a helybeli fiók vezetőségével a központ már érintkezésbe is lépett. Tekintettel a hazafias célra, reméljük, hogy városunk társadalmi egyértelműleg fog buzgólkodni a tervezett ünnep sikere érdekében.

— **Lelki gyakorlatok Csíksomlyón.** Jún. 17—21. napján voltak Csíksomlyón a lelki gyakorlatok a tanárok, tanítók és kántorok számára. Lelkivezető Kulcsár István S. J. volt. Résztvet-

tek a következők: Ambrus Ferenc, tanító, Madaras, Ambrus Károly, k-tanító, Küküllő-Keményfalva. Ambrus Szilveszter, tanító, Kászonyfalva. Antal János, tanító, Szekelyszenttamás. Baka József, k-tanító, Csíkszentgyörgy. Baka László, tanító, Lemhény. Balló Imre, ny. k-tanító, Csíkszentimre. Balló István dr., főgimn. tanár, Csíksomlyó. Bartalis József, főgimn. tanár, Gyulafehérvár. Bálint Károly, tanító, Kadicsfalva. Bálint József, tanító, Oroszhegy. Benedek István, ig. tanító, Söskút. Borka Lajos, tanító, Gyergyóremete. Bene Sándor, tanító, Lemhény. Biró József, k-tanító, Delne. Bors Abrahám, tanító, Csátószeg. Buzás János, k-tanító, Csiktaploca. Czárják Jenő, kántor, Felvinc. Csobot István, tanító, Kászonyfalva. Demes Ignác, tanító, Mindszent. Demeter Lázár, tanító, Hátszeg. Bakó János, kántor, Csíkszereda. Dobos Ferenc dr., főgimn. tanár, Csíksomlyó. Dományáncz Péter, képzőintézet tanár, Csíksomlyó. Elemér Sándor, tanító, Zalánpatok. Ferencz Gyula, főgimn. tanár, Csíksomlyó. Forika Ágoston, tanító, Kerelőszentpál. Ferencz József, tanító, Karezfalva. Fejér Dénes, tanító, Futásfalva. Ferencz Géza, tanító, Kolozsvár. Füstös Sándor, tanító, Csíkszentgyörgy. Gál Sándor, kántor, Szárhegy. Gál Sándor, kántor, Oroszhegy. Gábor Gyula, tanító, Szépvíz. Gáspár Árpád, tanító, Zetelaka. Gál Imre, tanító, Csíkszentkirály. Gál Antal, tanító, Karezfalva. Gergely József, k-tanító, Csíkszentimre. Györgypál Károly, tanító, Csiktaploca. György Lázár, tanító, Csomortán. Hajnó Pál, k-tanító, Csátószeg. Imre János, tanító, Csiktaploca. Imre Sándor, k-tanító, Atyha. Jakabos István, k-tanító, Bükszád. Koós Ferenc, orvos-növendék, Gyergyóújfalu. Kovács Antal, tanító, Csíkszentmiklós. Kálmán Miklós, tanító, Székelydóboz. Kömény Gyula, tanító, Kozmás. Kirják József, ig. tanító, Nagysink. László Dénes, tanító, Szárhegy. Ladó János, képzőintézet tanár, Csíksomlyó. Márton László, tanító, Csíkszentmárton. Nagy Tamás, tanító, Gyimesközéplek. Kolozsvári Béla, főgimn. tanár, Brassó. Csiszér Pető, ny. ig. tanító, Csíksomlyó. Palancz Sándor, tanító, Csikjenőfalva. Pfeiffer Lajos, tanító, Gyergyóalfalu. Pál Albert, tanító, Gyergyóalfalu. Petres Gyula, tanító, Farkaslaka. Petres Viktor, kántor, Zetelaka. Petres Lajos, tanító, Zetelaka. Péter Balázs, tanító, Csíkszentmárton. Péter Károly, tanító, Bereckőjtoz. Kovács Ignác, k-tanító Csíkszentlélek. Puskás Tamás, tanító, Csíkszépvíz. Pap Gyula, tanító, Homorodalmás. Riszner Ödön, főgimn. tanár, Gyulafehérvár. Ruzs János, tanító, Zágony. Sánzi Gergely, tanító, Csiktaploca. Salamon Márton, tanító, Mikóújfalu. Oláh Jakab, tanító, Korond. Simonovics Gerő, tanító, Gyergyószentmiklós. Skriskovics László, tanító, Menaság. Szabó Antal, kántor, Székelyudvarhely. Szabó Lajos, tanító, Teke. Szabó Sándor, k-tanító, Kézdiszentlélek. Szabó Bálint, tanító, Bethlenfalva. Szálló Imre, tanító, Zetelaka. Szász Károly, tanító, Gyulafehérvár. Szopos András, tanító, Alvincz. Soó Gáspár, főgimn. igazgató, Székelyudvarhely. Szélvike Ferenc, főgimn. tanár, Csíksomlyó. Tamás Albert, főgimn. tanár, Székelyudvarhely. Szőke Ágoston, tanító, Borsódesaba. Tömlő János, tanító, Magyarigen. Tamás Imre, k-tanító, Tusnád. Texe János, tanító, Nagyenyed. Tályai Imre, k-tanító, Fanesal. Tódor István, k-tanító Csátószeg. Török Albert, tanító, Miklósvár. Wéger Béla, tanító, Buzásbesenyő. Wéger Ferenc, k-tanító, Mindszent. Wild József, tanító, Tekerőpatok. Zöld Ferenc, gimn. tanár, Csíksomlyó — összesen 97-en.

Kegyelmes Főpásztorunk betegeskedése miatt ezen lelki gyakorlatokon sem vehettek részt, de

levélben üdvözlését és atyai áldását küldötte a résztvevőknek és a lelki vezetőeknek. Most is, mint az előző években Öccselencijája nagylelkűsége folytán a zárdában és a kettős finevelő intézetben lakást és ingyen ellátást élveztek a résztvevők. Naponként együttesen imádkoztak a templomban. Kegyelmes Főpásztorunk felgyógyulásáért és őt segítő Szűz Anyánk oltalmába ajánlottuk.

Ez alkalommal is kiváló buzgalmat fejtett ki a rendezés körül Kassai Lajos regens, kinek e helyen is köszönetet mondtunk.

— **Bécsiek a magyar gazdák ellen.** Esztergommegeye gazdái évtizedek óta Bécsben adták el fölös gyümölcstermésüket. Hogy gyümölcsüket árusíthassák, iparigazolványra volt szükségük, a melyet mindig szó nélkül meg is kaptak. A mege az idén is folyamodott újabb igazolványok kiadásáért a bécsi község-tanácshoz. A bécsiek először jól megvárakoztatták a gazdákat, végül pedig különös elintézésrel küldték vissza a kérvényeket. Lueger polgármester aláírásával ugyanis tudatták, hogy a bécsiek a magyar gazdáknak nem adnak iparigazolványt s Esztergommegeye gyümölcstermésének keresenek más piacot. A bécsiek gazdasági hadüzenetéből ez csak egy példa. Van még sok és mi még sem okulunk. Jöjjön meg már egyszer az eszünk s ne csak szóval, de ténnyel mutassuk meg, hogy ezután semmiféle osztrák portékát nem fogyasztunk. A tulipánvirágnak legyen már gyümölcse is.

— **A ferencendiek erdélyi provinciaja** ez évben Kolozsvárt az óvári ősrégi kolostorban tartotta szokásos évi káptalani gyűlését. A f. hó 16—18-án tartott gyűlés elnöke Kóri Ottó jelenlegi tartományi főnök volt, megjelent azonban a tanácskozáson László Polkárp definitor generális is, ki a római központi kormánytanács tagjai között ez idő szerint az örök városban tartózkodik. Jelenvoltak mint a kormánytanács tagjai: P. Simon Jenő Fogarásról, P. Csiszér Elek Vajdahunyadról, P. Lakatos Kornél Brassóból, P. Sántha Angelus Désről, P. György József Székelyudvarhelyről, P. Szélyes Ferenc Torockószentgyörgyről és a helyi rendház főnöke P. Tréfián Leonárd; végül mint a rendtartomány titkára P. Biró Lőrinc. A három napig tartó tanácskozások alatt megvitatták a rend szellemi és anyagi ügyeit, s végül választás útján betöltötték az egyes házfőnökségeket. Megválasztotta: Tréfián Leonárd Kolozsvárra, Csiszér Elek Mikházára, Górika Adrián Marosvásárhelyre, Weselovszki Diomedes Medgyesre, Csiszér Bonaventura Vajdahunyadra, Biró Kerubin Esztelekre, Paál János Csíksomlyóra, Lakatos Kornél Brassóba, György József Székelyudvarhelyre, Simon Jenő Fogarásra, Sántha Angelus Désre, Salamon Albert Szamosújvárra, Bozoky Szende Dévára, Imre Márk Gyulafehérvárra, Pucher Anaklet Alvincre, Hartman Tivadar Gyergyószárhegyre, Ferenczi Vendel Szászvárosra, Nagy Honor Nagyszébenbe, Lencs Imre Szászsebesre, Orbán Bertalan Tordára, Krämer Bonifác Körösbányára, Szélyes Ferenc T-Szentgyörgyre.

— **„A tanítói oklevél feleslegessége.”** A fenti címen t. Kovács Pongrácz kántor-tanító a közsvényesi róm. kath. mege-tanács pályázatát teszi lesújtó bírálat tárgyává, mihez nekem, — mint érdekeltek, — legyen szabad hozzá szólni. Sem a próbatanítás az oklevelet, sem az oklevél a próbatanítást ki nem zárja, hanem egymást kiegészíti. Az oklevél arról szól, hogy valaki, hogy tanult, mily eredményt ért el az iskolában; a próbatanítás arról szól, hogy a képesítést nyert

tanító képesítetttségét, mikép tudja az életben érvényesíteni. Ha a próbatanítás a tanítói oklevelet fölöslegessé teszi: akkor mire való a tanítói gyűléseken próbatanítást tartani. Egszerűen fel kell mutatni a gyűlésen az oklevelet s kár többet fáradozni. Beismerem szokatlan dolog, a pályázatoknál próbatanítást kívánni. Azonban nagy sajnálatomra ez az eszme nem az enyém, hiszen én erre diplomával nem bírok, hanem egy olyan tanférfiúé, ki mint gimn. tanár és igazgató 28—30 évig foglalkozott pedagógiával s aki most, mint apát-főesperes és tanfelügyelő, bizonyára bír e téren némi ismerettel. Ily tekintély hangoztatta, hogy a pályázati hirdetésnél a próbatanítást is hangsúlyozni kell. Ennek a tanférfiúnak bizonyára tudomása volt arról, hogy az életben jeles oklevéllel bíró tanítók és kántorok között is van olyan akárhány, ki az élet tanítását és kántori próbáján kevésbé érvényesül, mint az oklevél mutatja.

Nekem is van tudomásom arról, hogy egy jeles oklevél tanító, 5 havi működés után véglegesítését kérte, de ezt az iskolaszék tagjai közül többen megakarták tagadni, mert az eredmény nem volt jeles, mint az oklevél s így a tanító mit tehetett mást, mint tanításban való jártassága hiányát bizonyos mennyiségű alkohol felajánlása által tette a diplomával egyértékűvé.

Mint hogy ezek szerint a próbatanítás eszméje nem a bölcsek gunyolt köszvényesi megye-tanácstól, sem annak elnökétől eredt, — az eszmével való szolidaritás elvállalása, — a felkínált dicsőség pálmáját tisztelettel átutalom a kezdeményező nagys. apát, főesp. tanfelügyelő úrnak. Azonban a cikkezőnek nemes célja csak a cikk végén tűnik ki s lesz egész világossá, hogy ő az idegenben lakó pályázókat elakarja a pályázattól riasztani s hogy ezt tehesse, még „poloskákkel telített lakásról” is beszél.

No hát ezt tenni egy öcsnek nem ilik, vagy legalább is az édes testvér bátya íránt való kegyelet hiányáról tanuskodik. „A poloskákkel telített” lakásban legutóbb 14 évig a cikkezőnek édes bátyja lakott s ezen idő alatt sohasem panaszkodott ezekről a háládatlan állatkákról, mert ezek vagy nem voltak, tehát róluk említés se tétessék, vagy ha voltak, azok létét nem az iskolaszéknek, hanem a kellő tisztaság hiányának tudta be.

Azonban azt hallottam, hogy a cikkező úr még ennek a poloskás lakásnak is szerzett volna lakót, de mikor azt tapasztalta, hogy az ő ajánlata nem részesül elég meleg fogadtatásban: kezdte pellengérré állítani és gunyolni az igenis tisztességes lakást.

Végül még ha az ily kirohanások dacára is akad pályázó, amit t. Kovács Pongrácz úr tagadása dacára is remélek: én a magam s az iskolaszék nevében a nyilvánosság előtt is kötelezem magunkat arra, hogy a kántori lakot még a poloskákktól fertőtleníteni fogjuk. . . ha vannak.

A pályázók pedig a mumustól ne féljenek.

Pap Tamás,
lelkész.

— **Halálozás.** Udvard Róbert baróti róm. kath. kántortanító életének 33-ik, boldog házasságának 17-ik, kántor-tanítói működésének 18-ik évében — a haldoklók szentségével ellátva — f. é. július hó 13-án délelőtt 10 órakor agyszélhűdés következtében lelkét visszaadta Teremtőjének. A megboldogultnak hült teteme f. hó 15-én délután 3 órakor helyzetetett nyugalomra a baróti róm. kath. temetőbe; lelkeért az engesztelő szent mise-áldozatot f. hó 16-án dél-

előtt 8 órakor mutattak be az Egek Urának. Az örök villágosság fényszedjék neki.

— **Alkoholelles mozgalom.** Alkoholelles szövetségünk f. hó 6-án Marosvásárhelyt választmányi gyűlést tartott, melyen elhatározta, hogy lehető rövid idő alatt Szászregenen, Segesvárt, Radnothon és Jobbágyelken az alkohol veszedelem ellen népgyűlést tartunk. Tekintélyes új tagok jelentkeztek: Dunai Jenő jogszigorló, Tumovszky Sándor jogász az I. osztályba, Apor Lázár földbirtokos, Oláh Károly plébános, Gegő Simon, káplán, Dr. Kiss Menyhért megyei aljegyző, szerkesztő, Bona Béla kántortanító, Kiss Sámuel kántor, Pap György kereskedő, Maresián Károly kereskedő, Bőjte Lajos állami tanító, Godt Ignac vendéglős a II. osztályba. Szabó György.

— **Balassa Bálint hamvai.** Balassa Bálint hamvait a jövő hónapban fogják a hibbei katolikus templomban végleges nyugalomra helyezni. Az ünnepség programja, amelyet Liptó vármegye törvényhatósága a „Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület”-tel együttesen állapított meg, a következő: Augusztus 26-án a hamvakat beszentelik s azután a koporsót vasuton Király-Lehotára szállítják. Onnan augusztus 27-én reggel a koporsót halottaskocsin viszik Híbbé. Ott a szertartás délelőtt feltizenegy órakor kezdődik a katolikus templomban ünnepies szent misével. Mise után újra beszentelik a koporsót. A koporsónál beszédet mondanak: Liptómege nevében a törvényhatóság egy tisztviselője, a tudományos társulatok részéről egy-egy szónok, a kik a ravatalra koszorút is tesznek le. Szertartás után gyásztor lesz. A résztvevők azután megjelennek a F. M. K. E. évi közgyűlésén a Csorbatón.

— **Értesítés.** A szamosújvári Világosító-Szent-Gergelyről nevezett örm. kath. árvaházba folyó év augusztus havában több árva fog felvételt. A pályázatait következők tartandók szem előtt: Növendékül a teljesen árva és vagyon-talan örményi kath. árvák vétetnek fel elsősorban és csak másodsorban vétetnek fel felárvák. azaz olyanok. kiknek anyjuk él. A kérvények a Világosító-Szent-Gergely örm. kath. fiúárvaház választmányához címezve Dr. Papp Gusztáv úrhoz folyó év augusztus 15 nyujtandók be és a következő okmányokkal szerelendők fel: 1. keresztlevél, 2. szegénységi bizonyítvány, mely az illetékes örm. kath. lelkész, vagy ilyenek nem létében az illetékes róm. kath. lelkész által is aláírandó; 3. szülőknél vagy az atyának elhalálozási bizonyítványa; 4. orvosi bizonyítvány, 5. újraoltási bizonyítvány; 6. iskolai bizonyítvány, ha esetleg már járt az árva iskolába. Megjegyzendő, hogy csak oly örm. kath. fiúárvák vétetnek fel, kik a 7 évet már betöltötték. A felvett árvák mindennemű szükségleteiről az intézet gondoskodik.

— **Kérelmek.** Tisztelettel kérjük az örm. kath. státus fenntartásáért álló külföldi tanintézetek igazgatóit, hogy iskolájuk Értesítőjét lapunk szerkesztőségéhez — ismertetés végett — beküldeni szíveskedjenek. Eddig több intézet értesítőjét — köszönettel — megkaptuk, de még több hiányzik.

Az Oltárgyeleti Lap számára az előfizetéseket és dolgozatokat a szerkesztő kéri augusztus közepéig beküldeni. Címe: Soóthy Ásvány, Győr-Ráró.

— **„Szülő Otthon,”** mint a hazai szülőszeti alkalmazottak menhelye van alakulóban, ahol a vincellér, munkavezető, telepkezelő, pincemunkás, pincemester stb. aggkorára, vagy baleset esetén otthon talál, lakást, ételmezést, ruházatot, pénzegélyt, stb. élvez. Az évi tagságdíj aránylag

csekélyre van szabva, mert jövedelmező szülőmívelést, gyümölcsfatenyésztést, konyhakertészetet, mezőgazdaságot, szülőszeti ipart, sertés-, baromfi és méhtenyésztést, tehénészet létesít. Felhívjuk az országban működő szülőszeti alkalmazottak figyelmét ezen emberbaráti intézményre; saját jól felfogott érdekükből kérjenek alapszabálytervezetet, hogy meggyőződhessenek annak mivolta felől. Cím: „Szülő Otthon” Kecskemét, II. tized 31. szám.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* A „Magyar Szemle” (mely nemrégiben szerkesztőt cserélt, amennyiben Gerely József helyett Szemere György jónévű szépírónk vette át a szerkesztést) XVIII. évfolyamának 29. száma izléses külsővel s a következő tartalmas és figyelemre méltó közleményekkel jelent meg: Marcus, Rembrandt — Egy firenzei asszony levele a XV. századból — Kosztolányi Dezso, A hidon — Progenies Hevae, Szabina álma — Palágyi Lajos, Éjjel a hajón — Kortsák Jenő, Szerelem. — Regény: Handel-Mazzetti Enrica, Jesse és Mária (25. folyt. Ford. Auer István) — Marcus A hétről (Kürthy György rajzai) — Irodalom: K. D. Palágyi Lajos költeményei — Surányi Ernő költeményei. — Képzőművészet: Tábori Kornél, Repin, az oroszok Munkácsai — Színház: Guthi-Barna, Az éjjeli ügyész. — A szerkesztő üzenetei. Hirdetések. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Esterházy-utca 15.

CSARNOK,

A szentferencrendiek Hátszegen.

(Folyt. és vége.)

Az iskola.

A rezidencia felépült. P. Nagy Antal fáradzásainak szép sikere felett örvendhetett. Azonban még jól ki sem pihente fáradzásait, más és új megpróbáltatásnak volt kitéve. Püspöki rendeltet érkezett az említett házfőnöknek, melyben egy, a ház telken alapítandó iskola építésével lett megbízva azon kikötéssel, hogy a jövőre nézve teljesen a Ferenc-rendiek vezetése alatt álljon. „Hoc anno transposita est nobis schola ex novo ad fundum nostrum aedificanda et in futuro semper a nostratibus docenda.” Ennek okát az évkönyv így jelzi: „Cum scholae parochiales infundio Ecclesiae existentes penitus desolatae sint, ex incuria Curatorum Ecclesiae, et quia ipsa quoque doctio negligentissime et sine omni fructu puerorum fiebat per Seculares instructores potiores, et vagos, representatis his ad Excellentissimum Dominum Praesulem, postulatoque eo quod munus docendi familiae religiosae Hátszegiensi Ordinis Minorum strictioris Observantiae Sti Francisci transponeretur, Sua Episcopalis Excellentia facta cointelligentia Cum Excelso Gubernio Regio effectum est ut non tantum doctio transposita sit, dietae Suae Familiae, sed et ut e fundatione Leopoldiana e Decimis Katziensibus novum assignatum, tunc in digno Superiorique domus Pri Antonio Nagy traditum, ut Superiori videlicet: eo fine ut in Residentia nova Schola aedificetur. Quo sic ordinato Sua episcopalis Excellentia pro munere suo pastoralis normam etiam proscriptam per Professorem et Superiorem Domns observandam.”

E szabályokról később.

Mártonfi József püspök ezernégyszáznyolc-

vanhat forint ötvenhat krt (1486/56 frt) küldött P. Nagy Antalnak az iskola építés költségeinek fedezésére. Az ide vonatkozó püspöki rendelet:

Adomodem Reverende P. Provincialis!

Propositum nostrum de aedificanda schola Hatszegiensis per Ex. R. Gubernium Decreto dato 13. Aug. a. e. sub nro 6866. L. 186 ad probatum est et Patri Antonio Nagy 1486. Rfni 54 kri. e fundo scholarum Nationalium erga quietantiam, et redundat rationes documentis munitas adsignati dant, quam Summam, si officium Salutarium Camerale Cibiniense per literas requisitum fuerit etiam in viciniore loco adsignabit, Danda igitur nunc est opere, ut schola commoda, et sufficiens una cum habitazione professoris in fundo Residentiae Hatszegiensis aedificetur. Quod omnia dum anno futuro parata fuerint (non enim poterunt proxima hieme sine periculo incepti) professor introductus, eique salarium 120 Rrnos assignabitur, Hac de re scribo etiam Dno A. Diacono . . .

Quod reliquum est singulari cum observantia maneo.

A. R. Pattis Vestrae

adietus in Domino
J. Martonffy
Eppus Trans.

Az iskolaépítés P. Antalnak óriási küzdelmébe és fáradozásába került. Mindent, még a legutolsó főveny szemekéket is neki kellett beszereznie és megfizetnie. „Deo adjuvante incepti congregare in maxima calamitate materialia omnia et quidem omnia usque ad minimum granum arenae pecuniis sunt empta et congregata.” — 1814. június 27-én kezdtek a kőművesek az iskola alapjához. De míg az új épület elkészült, a tanítást már a franciskánusok kezelték (1813-tól). P. Olti István ugyanis a rendház egyik külső szobáját tanteremnek rendezte be, ő maga a belső szobában lakott. Hogy ez idő alatt is telen a gyermekek megfelelő hőmérsékletben nyerhessék az oktatást, a franciskánusok, saját költségükön mégpedig 20 frton, a konyhát a tanító lakása és az iskolaterem között rendezték be. „Culinam e nostra singulari industria adiecimus inter scholam et domum professoris nec est aedificata ex assignata pecunia excelsi Gubernii sed ex mera elemosyna, et nostra industria, quia murario pro labore solvimus 20 frnos, et quinque metretas frumentum et manualistas ad hoc opus.”

Az iskola szabályait Mártonffy püspök már 1813. szept. 11-én elkészítette. E szabályok majdnem egy évszázadon át irányelvül szolgáltak a szt-ferenczrendi tanítóknak Hatszegen.

1. Minthogy ezen iskola (parochialis) plebániái, annak igazgatója is a hátszegi lelkész — ki jelenleg kerületi főesperes — ő elnököl a felévi vizsgák alatt s úgy a rendre, mint a fegyelme, különösen pedig a jóerkölcsre és kereszténytanításra felügyel.

2. Az ifjúság hétköznap a Ferenczrendi atyák házi kápolnájában hallgat misét. Vasár- és ünnepnapokon illő rendben a plebánia templomba vonul misét hallgatni. — NB: 1817-ben az is meg lett engedve, hogy vasárnap is itt hallgassanak misét a gyermekek.

3. Vasárnaponként délután a profesor atya a plebánia templomba vezeti a gyermekeket s a hit tanait elemzi nekik; midőn a kisebbek a nagy hideg miatt veszély nélkül a templomba nem mehetnek, a hitoktatás az iskolában legyen.

4. Midőn a plebánia templomban oltárszolgákra (minisztráns) van szükség, a profesor

atya az iskolából küld megfelelő számú gyerekeket.

5. A nyilvános körmenetek és temetéseken az ifjúság illő rendben vegyen részt.

6. A szerzetesek a káplánok lelkész teendőire nem kényszeríthetők. De ha a szükség úgy kívánja, segédkezniök kell, minthogy az egész környék alamizsnáját élvezik.

7. A lelképasztorkodás joghatósága alá tartozó ténykedéseket a helybeli lelkész tudtával végezhetik az egész kerületben.

8. A püspök engedélyével a házi kápolnában végezhető misékről értesítsék a lelkész urat is s arra vigyázzanak, nehogy a népet a saját plebános miséjéről és prédikációjáról elvonják.

9. A saját rendházi kápolnájukban végzendő misék és prédikációk idejét a helybeli plebános úrral együttesen határozzák meg, hogy ne essek össze az isteni szolgálat ideje a plebánia templom miséjével, hogy így a különböző hívek szükségleteinek elegendő legyen telve s a népet a plebánia templomból el ne vonják, ha csak a szükség úgy nem kívánja.

10. A profesor a tanítási órákat semmi egyéb foglalkozással sem cserélheti fel, kivéve azon esetet, ha a gyermekek proceszio vagy temetés alkalmából kénytelenek az iskolaórákat abba hagyni.

Az iskolaépület 1814-en elkészült P. Nagy Antal fáradozásai folytán s kizárólag a ferenczrendiek gondozása alatt szépen virágzott 1867-ig; azonban minthogy csak egy szerzetes taníttatott alapításától fogva, a könnyebb vezetés végett osztatlan volt. Az említett évben kétfelé osztották s ez idő óta az első és második osztály az iskola teremben a kántortanító, a III-ik, IV-ik osztály pedig a rendház egyik szobájában az arra rendelt szerzetes tanító (szükség esetén pedig a házfőnök) vezetése alatt nyerte oktatását. (1867) szeptember 1-ső napján Egyházyulást hívatott össze Méltóságos György István új pleb. és pápai kamarás úr, mely gyűlés elé terjeszté az iskola ügyeit, mivel egy osztályú (osztatlan) iskola volt . . . hogy 4 osztályt kellene felállítani, még pedig az egyik a hátszegi szt. Ferenc szorosabb rendi szerzetes háztelken a régi iskolaházban, a másik pedig a szerzetes ház egyik lakószobájában . . . minthogy Hatszeg megyéjének nem lévén helye hova az iskola a míg mást építhet elhelyezze . . . és így a plebános M. György István úr és a megye tagjai kérésre az akkori házgonnok P. Barthó Boldizsártól, ki is az Erdélyi kerületi szt. Ferenc szorosabb rendi főnök Főtisztelendő P. Márton Lajos provinciális úr beleegyezésével a község és a fenn említett lelkész úr kérésére kiadta havonként 5 f. új pénzérték díjért. Ez időtől fogva a szerzetesek vezették az egyik osztályt s mind két osztályban hitoktatással foglalkoztak kétszáz forint évi jövedelem mellett.

1887-ig az iskola javításain kívül semmi nevezetesebb esemény feljegyezve nincs. P. György Fidélt útát-módot szerzett magának arra, hogy a szerzetes fizetése 300 frintra lett emelve. „Én is egy egész évig — írja ő — csak a 200 frotot kaptam, de útát-módot szerztem magamnak arra is, hogy a fiú iskolában a magyar nyelvet és földrajzot külön órán saját szobámban taníthassam. Ezáltal alkalom nyílt arra, hogy fizetés javításért folyamodhassam. Folyamodtam. Választ sem kaptam. Tovább tanítottam s a tanév végén ismét fizetés javítását kértem, mely kéresemnek eredménye lett 300 frt., mire nézve szolgáljon igazolásul a következő:

1197. sz.
t. 718—1887.

Nagyméltóságú Püspök Úr!
Kegyelmes Urunk!

Hivatkozással Nagyméltóságodnak folyó évi június 28-án 2186. szám alatt kelt becse sátrára — mai üléseünk határozatára, hogy Nagyméltóságod javaslata értelmében a hátszegi róm. kath. elemi iskolában az 5 és hat elemi osztályt vezető tanképesített szerzetes tanító évi kétszáz forint (126 frt. az elemi iskolai alaplól és 75 frt. kacsai tized kárpótlási alaplól) javadalmazását a kacsai tized kárpótlásból tökécsített jövedelem terhére 300 frtra emeltük s egyszersmind ezen 100 frt. fizetés javításnak folyó évi január 1-től kezdve július végéig eső részleteit egyszerre, augusztus hótól kezdve pedig az eddigi fizetés beszüntetésével évi 300 frotot havi utólagos részletekben P. György Fidélt nevére kintalványozandónak határozzuk. Mivel pedig az eddigi fizetés beszüntetése és az újnak folyósítása csak pénztári bizonylat alapján lehetséges: tiszteletteljesen kérjük fel Nagyméltóságodat, hogy P. György Fidélt felvett fizetéséről pénztári bizonylatot bekívanni s igazgató tanácsunkhoz áttenni méltóztassék . . .

Az erd. róm. kath. igazgató tanácsnak Kolozsvárt, 1887. július 13-án tartott üléséből.

Szentkirályi Kálmán.
titkár.

Ezen kérelemre a következő válasz érkezett:

2558-ik sz.

1887.

Tudomás és P. György Fidélt értesítése végett másolatban megküldetik Nagyon tisztelendő Piringer József hátszegi plebánosnak azon felhívással, hogy a hátszegi m. kir. adóhivataltól a benn jelzett pénztári bizonylatot beszerezvén, azt nekem mutassa be.

Károlyfehérvárt, 1887. aug. 2-án.

Ferencz m. k.
püspök.

Ugyanezen évben P. György Fidélt a residencia régi oratoriumát évenként 25 frotért második számú tanteremmé változtatta s az egyházi és iskolaszéki tanács kérelmére a gyermekek számára felajánlotta.

Ily körülmények fejlesztették a hátszegi róm. kath. iskolát a ferenczrendiek gondozása és önfeláldozása alatt jelenlegi virágzó állapotba s jól lehet jelenleg szerzetes nem tanít benne — minthogy a személyzet hiány Hatszegről egy időre elszólitotta a franciskánusokat — mégsem vitathatjuk el a barátok érdemeit, melyeket törhetetlen buzgalommal szereztek a tanítás terén egy hosszú évszázadon át. Az utolsó tanító P. Both Názár jelenleg Kóhalomi házfőnök volt.

Fellebbentettük — jóllehet csak részben — a szentferenczrendiek hátszegi multjának fényét. — Sok érdekes eseményt láttunk e szép multban, de egyszersmind beláthattuk azt is, hogy a szegény barátoknak mennyit kellett fenntartásért. Röviden szemléltük azt a sok nyomort, mellyel szembeszálltak, de törhetetlen szorgalommal s az igaz hit iránti szent jelkesedéssel a hitbuzgalom mezején hősiesség önfeláldozással s a tanítás terén oly nagy áldozatokkal végzett tetteiket mindazt mondják nekünk, hogy a ferenczrendi barát Hatszegen Isten kegyelme nem ette hiába. Aztán az elfogulatlan kritik a világánál beláthattuk azt is, hogy annyi rágalom, annyi ráfogás csak fegyver lehet a védő író kezében, mellyel — csupán a tények egyszerű felemlítésével is — egy csapásra el-

nemíthatja a csuklyások adáz elleneit. — Nem beszéltem sokat, inkább beszéltem, habár néha régi magyarsággal is, részint, hogy az elfogultság vádjá ne érjen, részint, hogy beszéljenek maguk a tettek, részint, hogy egy-egy szegény barátunk emléket e dolgozatban idézgetett néhány sora őrizze meg, mert mint P. Bándi Ferenc írja „a barátunk ügysem emelek emlékoszlopot márványból” nem mintha érdemes rá nem volna, de tiltja ezt a szegénység és — szerénység.

N. Gy.

Pályázatok.

— *A csobotfalvi* róm. kath. iskolaszék egy tanítói állomásra pályázatot hirdet.

Jövedelem: a) a csiksomlyói róm. kath. egyházközség pénztárából 1400 kor. (egyezer-négyszáz korona.) b) Az új iskolai épületben megfelelő lakás két szobával, konyhával, kamarával és pincével. Míg a megkezdett építés befejeztetik, addig 120 kor. lakbér. c) Veteményes kert. d) Az arra jogosultaknak megfelelő korpótlék.

Pályázni kívánók pályázati folyamódványait oklevéllel, esetleg szolgálati bizonylattal és már szükséges okmányokkal felszerelve, a csobotfalvi (Csikvármegye) róm. kath. iskolaszékre címezve a csiksomlyói róm. kath. plebánia hivatalhoz 1906. augusztus hó 15-ig küldjék be.

Csiksomlyón, 1906. július 12.

Murányi Kálmán,

főesperes-plebános, iskolaszéki elnök.

— *A várdotfalvi* róm. kath. iskolaszék: 1. egy tanítói, 2. egy tanítónői állomásra pályázatot hirdet.

Úgy a tanítói, mint a tanítónői állomás jövedelmét képezi: a) csiksomlyói róm. kath. egyházközség pénztárából előleges havi részletben 1400 kor. (egyezer-négyszáz korona.) b) Tisztes lakás, mely áll két szoba, konyhából és pincéből. c) A fitanító részére istálló és szin. d) Veteményes kert. e) Az arra jogosultaknak megfelelő korpótlék.

Mind a két állomásra pályázni kívánók pályázati folyamódványait oklevéllel, esetleg szolgálati bizonylattal s más szükséges okmányokkal felszerelve a várdotfalvi (Csikvármegye) róm. kath. iskolaszékre címezve, a csiksomlyói róm. kath.

plebániái hivatalhoz 1906. augusztus hó 15-ig küldjék be.

Csiksomlyón, 1906. július 12.

Murányi Kálmán,

főesperes-plebános, iskolaszéki elnök.

— *A brassói* róm. kath. elemi fiúiskolánál elhalalozás folytán megüresedett egy vezértanítói, esetleg tanítói állásra ezennel pályázat hirdetettik.

A vezértanító javadalmazása: évi 1000 kor. fizetés és természetbeni lakás; ha csak tanító alkalmaztatik, 1000 kor. évi fizetés és 400 kor. lakbér, esetleg természetbeni lakás. Pályázóktól megkívántatik, hogy a német nyelvet bírják. Az állást elnyerő sikeres működés után véglegesítetik. Köteles egy osztályt önállóan vezetni. Kántori oklevéllel bírók előnyben részesülnek. A pályázati kérvények kellően okmányolva a brassói róm. kath. plebánia hivatalhoz f. évi augusztus hó 15-ig nyújtandók be.

Brassó, 1906. évi július hó 12-én,

Neurichter Ödön s. k.

apát-plebános, egyházközs. elnök.

*Pisztel Mária*n s. k.

egyházközségi jegyző.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és az olajlakkok sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akáresak az olajfesték födi be a padlót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennélfogva nem födi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ márká.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója

== FÖRAKTÁR: ==

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben GYULAFEHÉRVART.

Ha köszvényben, eumában sze nved, ne kísérletezzen semmiféle szerrel, hanem vegyen egy üveg

Dr. Flesch-féle köszvény szeszt

mely csúzt, köszvényt, reumát, kéz-, láb-, hát- és derekfájást, kezek és lábak gyengességét, ütést, erőltetést, rándulást, ficamodásból származó fájalmakat és daganatokat biztosabban gyógyít, mint bármely más külső vagy belső gyógyszer. Hatása a legrövidebb idő alatt észlelhető, még a legrégebb bajoknál is, melyeknél sem fűrdő, sem gyógyszer nem használt. Kapható a feltalálónál, és egyedüli készítőnél:

Dr. Flesch Emil „Magyar Korona” gyógyszerárban, Győr, Baross-ut 24. szám. Budapesti foraktár: Török József gyógyszerárban, Budapest VI. Király-utca 12. Andrássy-ut 26.

1 és fél deciliteres üveg ára 2 K. Huzamosabb használatra való „Családi” üveg ára 5 K. 8 kis vagy 2 „családi” üveg rendelésénél bérmentve utánvétellel küldjük.

Nyavalyatörés!

ki nyavalyatörés, görcs és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. Hatyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

Főpásztori körlevelek és másnemű könyvek,

avagy diszművek bekötését olcsó árban elvállalja, jól és gyorsan eszközli

PAPP GYÖRGY könyvkötésze

G y u l a f e h é r v á r t.

A bekötésre szánt körlevelek jól csomagolva a legtávolabbi helyről is beküldhetők, a pontos összeállításért a vállalat felelősséget vállal.

Felhívjuk a t. közönség beesés figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal		„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.